

TOVĂRĂȘIA

Foaie economică, care cuprinde tot felul de povețe despre formarea și conducerea tovărășiilor economice.

Foaia oficioasă a „Reuniunii proprietarilor de vite din Orăștie”, care face asigurarea vitelor.

— Sfaturi pentru agricultură, meserii și negoț, și îndrumări pentru valorizarea produselor economice —

Adaus economic la „LIBERTATEA”.

Apare tot a doua săptămână, Joia.

Intocmită de VAS. C. OSVADĂ

Prelegerile noastre.

Cu drag am purces pe cărerile ce duc în inima poporului și ne dau prilej să sfătuim frățește cu fruntașii, chemați conducători ai neamului nostru.

Nici dorul de alai, nici gândul reclamei, nici încrederea nesăbuită — nu ne-au pornit la drum.

Gîndul bun, ca să punem și noi o petricică la temelie pe care se va ridica clădirea înaintării și organizării noastre economice, ca ne-am — acest gînd, această țintă ne-a pornit la drum.

Și azi cînd întîia postată din acest an am isprăvit-o cu bine — simțim cu sufletească îndestulare, că gîndul nostru bun — bine a fost și înțeles și pornit.

Ajunși la sate și în centrele de lucrare românească am spus și cu graiul, ceea ce de ani de zile vestim cu scrisul și nizuim să înfăptuim și anume:

În lupta de viață, ce azi să dă între tabere cu puteri nepotrivite numai cooperăția, numai tovărășiile pot să ne dea armele, cu cari ne putem asigura sorții izbîndei drepte și neîntrerupte. Organizația asta cu ajutorul tovărășiilor noi nu o putem face decît pe temeiul național. Asta ne-o sfătuie și motive economice și îndemnuri izvorite din dragostea față de rostul neamului nostru.

Ca să putem avea începuturi ușoare, înțelese de tot natul neamului nostru, avem îndatorirea să folosim mijloacele cele mai cunoscute, să nizuim pentru înfăptuirea astorfel de tovărășii, care răspund celor mai sim-

țite trebuințe și cu ajutorul acestora apoi să dedăm poporul nostru să se împrietinească și să îndrăgească munca întovărășită, ideia cooperăției (lucrării împreună).

Cum arătăm la alt loc în foaia noastră de azi, credința noastră este că asigurarea vitelor, prin o tovărășie de ajutor împrumutat, poate forma cea mai puternică temelie, pe care să se ridice cooperăția — întovărășirea cu toate roadele și bunătățile ce le adună.

Aceste trei adevăruri ne-au fost soți credincioși în sfaturile noastre și călăuză lor ne-a pornit pe drum și ne va porni de cîte ori dat ne va fi să stăm de sfat cu poporul — în mijlocul poporului.

Mîngăierea noastră sufletească ce-am avut-o cu prilejul modestelor noastre prelegeri și-a ajuns culmea în faptul că dat ne-a fost prilejul să talmăcim rostul organizării și muncii economice tinerilor conducători de mîne ai neamului și mai ales a satelor noastre.

La Caransebeș și la Blaj, am avut prilejul să grăim teologilor și pedagogilor români, veniți cu toții la prelegeri — și prin asta ni-s'a dat să avem un început, o temelie la viitoarele prelegeri și cursuri economice, ce ar trebui să se facă, cu orice jertfe în seminarele noastre teologice și pedagogice — fapt de altcum debătut și în adunarea »Solidarității« la Brașov.

Atît însuflețirii nostri tineri, cît și chibzuiții nostrii țărani și fruntașii ce-am întîlnit, i-am găsit stăpîniți de dorul muncii pe tărîmul economic

și în deosebi pătrunși de trebuința grabnicei noastre organizări pe acest tărîm.

Cînd ne amintim de răceala cu care ne-am întîlnit și noi și alții mulți și mai buni ai nostrii — numai în urmă cu 5—10 ani, de cîte ori era vorba de treburi economice:

Azi în fața înțelegătoare însuflețiri ni-să scaldă inima în nădejde de mai bine.

Să dea bunul D-zeu ca însuflețirea și înțelegerea de azi să o vedem în scurtă vreme întrupată în sute și mii de tovărășii, ce ne slujesc armele puternice, cu care cîștigăm ori ce luptă — fire-ar ori cît de înverșunată!

Vasile C. Osvadă.

Organizarea noastră economică.

În timpul mai nou s'a vorbit și s'a scris tot mai mult despre trebuința de a ne rîndui munca, de ne organiza economiceste. E un semn îmbucurător, e o dovadă aceasta, că a pătruns în mintea multora și s'a limpezit credința, că până atunci, până vom lucra răsleți, fără o țintă bine lămurită și fără a cunoaște căile, pe cari ne putem ajunge ținta aceasta mai bine și mai ușor, — nu vom ajunge a ne ridica la bună stare, care e temelie oricărei înaintări. Și cumcă într'adevăr fără de bunăstare, nu să poate da înainte, ne putem încredința zilnic din viața singuraticilor, ca și din a popoarelor. N'avem decît să ne uităm la un econom ou stare mai bună și vom vedea, că acesta poate ceti foi și cărți, din care să se lumineze, — poate face călătorii, din cari să se întoarcă cu atîtea și atîtea învățături folositoare pentru economia sa. Un econom ou stare bună are prin urmare putință de a se lumina și de a da înainte. Și după cum e cu omul singuratic așa e și cu popoarele, cari și ele sunt alcătuite din indivizi singuratici.

Între mijloacele, prin cari ne putem ajunge ținta, tovărășiile sunt a-

celea cari ne dau putința, ca mai bine și mai potrivit împrejurărilor noastre să ne rînduim munca, așa ca din ea să izvorească bunăstarea și mulțumirea nu numai a unuia, ci a mai multora, a tuturor celor întovărășiți. Mai cu seamă la noi, Români, numai prin întovărășire vom putea face lucruri într'adevăr mari și folositoare. Suntem un popor de plugari cu pămînt puțin; abia a 10-a parte din noi sunt cărturari sau meseriași locuitori la orașe. Toți deopotrivă însă, domni și plugari suntem săraci, la noi poți să numeri pe degete pe cei cari au avere mai mare de 1 milion. Prin urmare, dacă vrem să săvîrșim ceva mai deosebit, — numai întovărășindu-ne vom putea iz'uti.

Oricît de folositoare sunt însă tovărășiile, înjgheburile lor nu e așa de lesnicioasă; sunt multe greutățile, ce trebuiesc împlinite și numai cu stăruință de fier vom ajunge ca să avem rezultate. Tovărășiile, numai acolo au trîinicie și aduc roade, unde cei însoțiți sunt pătrunși de dragostea și încrederea față de de-aproapele lor, și unde cei însoțiți au a ceea și i năcazuri, au aceleași dorințe, au aceleași ținte și pentru a le ajunge să întovărășesc ca cu puteri unite să izbutească mai în grabă și să fie și folosul mai mare. O tovărășie, în care fiecare membru va gîndi și va simți 'n alt chip în treburile tovărășiei, fiecare va urmări alte scopuri, mai curînd sau mai tîrziu va pieri, să va împrăstia, fiindcă lipsește chiagul ce poate să țină pe membrii laolaltă: lipsește gîndirea și simțirea în același chip.

La noi, la Români, cînd vorbim sau scriem despre rînduirea muncii, despre organizarea noastră economică, gîndul nostru trebuie să se îndrepte cătră satele noastre, deoparte fiindcă acolo să simte mai mult trebuința, — de altă parte fiindcă suntem un popor de plugari, la noi plugarul e razimul nostru și puterea noastră.

Și dacă lipsa organizării noastre economice e așa de mult simțită și dacă în împrejurările noastre tovărășiile ne îmbie și ca duh și ca formă mijlocul cel mai potrivit pentru organizarea noastră — datori suntem să chibzuim cum trebuie să lucrăm, cine este chemat să pornească mișcarea aceasta și ce sorți de izbîndă avem.

Scriitorul acestor șire, în urma slujbei ce o are și în urma dragostii ce o are pentru țărănimea noastră, a venit în atingere cu plugarii aproape din toate părțile țării. A avut prilej de a cunoaște felul de gândire a plugarului nostru, a cunoaște năcașurile și dorințele lui, cu un cuvânt a avut privilegiul să pătrundă în inima lui. Din atingerea aceasta deasă a ajuns la credința, că plugarul nostru primește cu bucurie ori-ce povețe, dacă acelea sunt pornite dela oameni, în cari are încredere și-i cunoaște ca binevoitori ai lui. Nu se poate băga de vină plugarului nostru, că atunci, când povățu a fost bună, când a văzut, că din urmarea ei a avut folos, — a stat pe gânduri sau că peste tot n'a vrut să dea ascultare. Cu mintea lui sănătoasă plugarul nostru știe să deshilinească binele de rău, și dacă totuși unele încercări de a-l organiza, de a înjgheba tovărășii, sau de a schimba chipul cmm el lucră pământul, n'au izbutit, — vina e a acelora, cari au făcut încercările. Ori că n'au putut deștepta încredere în aceia, pe cari li povățuiau; ori-că n'au apucat pe calea cea mai potrivită pentru a dovedi folosul, ce ar fi urmat din povețele lor; ori-că n'au avut stăruința trebuincioasă la ori-ce învoire.

Plugarul nostru primește cu bucurie povățu de a să întovărăși și înjghearea lui în tovărășii nu întâmpină greutăți mari. Dintre toate tovărășiile înca fără îndolala, *covărășiile pentru asigurarea vitelor* au putut și vor putea și în viitor să prindă rădăcini și să se desvoatle mai ușor. Să pare lucru ciudat aceasta, dar numai pentru aceia, cari nu cunosc traiul plugarului nostru, nu știu însemnătatea ce o au vitele în viața lui. Aceia cari își dau samă, că plugăria nu să poate purta fără vite, că sunt puțini agricultori: (mai ales în Ardeal) cari au prisos de grâne și pot vinde din ele, că partea cea mai mare a plugăriei noastre își face banii trebuincioși din 2—3 capete de vită ge cari le crește, că din tot avutul plugarului nostru vitele sunt mai primejdute și pagubele sunt mai dese — va înțelege ușor, că anume de ce tovărășiile pentru asigurarea vitelor află o primire bună la plugarii noștri.

Dacă prin urmare înființarea de tovărășii întâmpină mai puține preuțări, fiindcă plugarul nostru înțelege și vede mai în grabă foloasele ei, învățătura e, că conducătorii comunelor noastre, preoții, învățătorii și alți fruntași, dacă voiesc să și ia partea din muncă pentru organizarea plugarului nostru, în rindul întâi să stărue pentru înființarea de astfel de tovărășii. Odată ce aceste tovărășii vor fi în lucrare în toate satele noastre, odată ce duhul întovărășirii să va sălășlui în satele noastre, va fi ușor a povățu pe plugar și pentru întovărășirea lui pentru ajungerea altor ținte. Va fi mai

ușor a-l întovărăși pentru vinderea grnelor și poamelor, pentru cumpărarea ori arendarea de pășuni, de moșii, de mașini pentru vinderea lînii și a peilor, ba chiar pentru vinderea laolaltă a vitelor. De pildă nimic nu e mai firesc decât a întovărăși pe cei întrați ca membri în tovărășia pentru asigurarea vitelor, într'o tovărășie pentru lăptărit sau într'o reuniune pentru pășunat. Tot astfel nici întovărășirea pentru vinderea în comun a grnelor, poamelor, lînii, peilor și a vitelor nu poate întâmpina mari greutăți acolo, unde tovărășia pentru asigurarea vitelor are membrii destoinici.

Și pentru-ca să nu poată zice, că acestea sunt numai „planuri“, ce nu vor putea izbuti, voi arăta cîte-va pilde. La *Caransebeș* membrii „Reuniunii proprietarilor de vite din Orăștie“ au închiriat un local, în care să adună pentru a să sfătuiască asupra trebilor Reuniunii. Acest local bine rînduit va putea să fie locul unei casine a plugarilor, pentru care s'a făcut un început modest trimițînd redacția „Tovărășiei“ cîte 50 de numeru — și în viitor se va face cu puțință și abonarea altor foi. În *Teiuș* membrii acestei Reuniuni voiesc a înființa o Tovărășie de lăptărit și fac încă de acum pregătirile pentru înbunătățirea pășunilor. În *Orăștie* se plănuiește înființarea unei casine a plugarilor pentru care „Reuniunea proprietarilor de vite“ va da local, iar redacția „Libertății“ foile și cărțile de cetit. La *Stupini* (îngă Brașov) membrii Reuniunii au înființat o „Reuniune de credit“, căreia direcțiunea Reuniunii dela Orăștie i-a încredințat ca depunere capitalul adunat din cuote.

Credința scriitorului acestor șire e așadară că în vederea rînduirii muncii plugarului nostru, în vederea organizării lui economice, în tîiul pas trebuie să fie tovărășiile pentru asigurarea vitelor, fiindcă înjghearea lor întâmpină mai puține greutăți și folosul lor îl simte plugarul mai în grabă.

Datoria fruntașilor noștri e prin urmare să stărue pentru înscrierea de membri la Reuniunea pentru asigurarea vitelor. Prin această vor face primul pas spre organizarea noastră economică prin tovărășii. Prin reuniunea aceasta va pătrunde dubul tovărășii în comune și odată convinsă plugăriea de foloasele întovărășirii, ea-de-ea, fără îndemnul nimănui, va alcătui alte și alte tovărășii pe temelia în ființă a tovărășiei pentru asigurarea vitelor. Pildele arătate mai înainte ne dovedesc aceasta în de-ajuns. Aceea ce s'a făcut la *Caransebeș*, *Teiuș*, *Stupini* și în alte părți n'a fost pus la cale de conducerea acestei Reuniunii. Membrii însuși au ajuns la gîndul să folosească cadrele Reuniunii pentru a ajunge alte și alte ținte.

Tovărășia pentru asigurarea vitelor, ca una care în scurt timp a

ajuns să cucerească teren în toate părțile țării locuite de români — și ca una care a făcut aceasta cucerire fără încordări mari, fiindcă a răspuns unei lipse mult simțite — e chemată să fie temelia, pe care să se ridice clădirea măreață și aducătoare de bunăstare a organizării noastre economice.

Tr. Iarca.

DELA

„Reuniunea propriet. de vite, din Orăștie — Szászváros“.

După cum am vestit, Reuniunea noastră, în curat cu chemarea ei, n'a cruțat spese, n'a cruțat oboseli, ca să dea prilej fruntașilor și sătenilor noștri să stea la sfat asupra mijloacelor de închiegare economică.

A susținut de nou cheltuiala și oboseala unui șir de prelegeri economice, asupra cărorora facem următoarea dare de seamă:

La Caransebeș.

Fruntașii plugari, ajutați de harnicul învățator din *Caransebeș*, s'au înșiruit între cei întâi membri și sprijinitori ai Reuniunii noastre.

Cu dorul să-i cunoaștem, cu gîndul să le dăm nou îndemn pentru continuarea lucrării lor vrednice de laudă — ne-am dus la *Caransebeș* cu întâia prelegere. Cu multă bucurie sufletească am dat la *Caransebeș* peste cadre mult mai largi decât credeam.

Tot ce are *Caransebeșul* bun, curat, dela vlădică până opincă, ne-au dat să înțelegem că să pătrund de trebuința muncii împreună — pe tărîmul economic.

La adunare a vorbit directorul nostru *Vasile C. Osvadă* despre tovărășii, medicul nostru veterinar *Traian I. Iarca* despre asigurarea vitelor și contabilul Reuniunii *Teodor Vulpe* despre munca și rîvna întovărășită.

După amiazi s'a ținut o a doua prelegere anume pentru teologi și pedagogi, care s'a continuat seara în institutul teologic.

Atît adunarea, cît și convenirile au fost sprijinite de toți cei buni ai noștri în frunte cu: *Dr. Petru Barbu*, cu profesorii: *Dr. Dragomir*, *Noaghea*, *Ienciu* contabilul *Tătar*, *Biju*, *Valugescu*, *Lepa* și alții o mulțime, cu cari s'au întrecut comitetul nostru în frunte cu conducătorul *I. Lăzaroni*, cassierul *Rada*, învățatorul—notar *Jumanca*, și alți fruntași.

Dela *Caransebeș* ne-am împărțit pentru a doua zi, sârbătoarea sfinților *Archangeli*:

La Mehadia.

Comuna fruntașă, bîntuită de potop, înțelegînd rostul trebuinții să-ți păstrezi avutul cîștigat cu multă trudă — a primit cu multă bunăvoință și cu mult dor de urmat, lămuririle despre asigurarea vitelor și sfaturile despre tovărășii date de directorul nostru *V. C. Osvadă*.

Părindele adevărat *Uzo-nescu* și contabilul *Răduțescu*, ajutați de alți fruntași între care la locul întâiu fruntașul *Șugoi*, au făcut toate ca adunarea să fie bine reușită.

La Făget.

Medicul nostru vet. *Traian Iarca* dela *Caransebeș* s'a dus pentru a doua zi la *Făget*.

Aici în sala școlii românești a ținut prelegerea despre asigurarea vitelor arătînd însemnătatea deosebită ce o au astfel de tovărășii pentru ocrotirea plugarului nostru și pentru îmbunătățirea soiului de vite. Adunarea a fost deschisă de dl *Sebastian Olariu*, venerabilul protopop al *Făgetului*, care în cuvinte alese, spuse cu toată căldura unui suflet încălzit de dragoste pentru înaintarea țării noastre, — a îndemnat pe ascultători să urmeze povețele dlui *Iarca*.

La adunare au luat parte fruntași și plugari luminați din comunele: *Bătești*, *Povățna*, *Băsești*, *Tererești* și altele.

Ne împlinim o datorință cînd scoatem la iveală munca stăruitoare a dlui *Ioan Dragomir* și a învățatorului *Iacob*, înțelegători aleși ai străduințelor noastre, cari de bunăvoie și-au luat sarcina de a să face apostoli pentru jurul *Făgetului*.

La Topolovețul mare.

Contabilul nostru *Teodor Vulpe*, după-ce s'a înțeles cu dl *Dr. Cioban* din *Timișoara*, distins sprijinitor al organizației economice, care făcuse pregătiri pentru *Chevereșul-mare* — a mers dela *Caransebeș* la *Topolovețul-mare*.

Aici în spațioasa sală din școala confesională părintele *Nicolae Martinovici* prezintă pe trimisul Reuniunii dl *Teodor Vulpe*, — și roagă plugarii și fruntașii adunați să asculte prelegerea. Dl *Vulpe* dă toate lămuririle privitor la ținuta și felul de alcătuire al Reuniunii. Cuvintele dlui *Vulpe* sunt primite cu bucurie și e răsplătit cu însuflețite strigăte de: „Să trăiască“!

A urmat apoi dl avocat *Dr. Cioban*, care în cuvinte alese și bine simțite a îndemnat ascultătorii să urmeze sfatul bun de a înjgheba tovărășii. A fost răsplătit de asemenea cu nesfîrșite urări de: „să trăiască“!

La această adunare a luat cuvântul și vrednicul învățător dl Virgil Amandia, care are meritul de a fi mers înainte cu pildă pentru toți din jurul Timișoarei, în comuna Ictar, unde are Reuniunea noastră vite asigurate în preț de 60 mii cor. Merită toată lauda harnicii conducători ai acestei comune: Romul Secoșan, pres. Virgil Amandia, notar, și econ. G. Necșu, cassar.

În sfârșit vorbește pe scurt și la înțeles dl inv. Aurel Badescu din Bazoș și ca pildă amintește Danemarca unde poporul pe calea întovărășiei a ajuns la bunăstare materială înfloritoare.

Adunarea a fost închisă de părintele Martinovici, care a pus la inima poporului cași fruntașilor firești să de ascultare cuvintelor pornite din adevărată dragoste pentru înaintarea economică a neamului nostru. Poporul s'a depărtat cu mintea îmbogățită cu frumoase cunoștințe și în suflet cu nădejdea unor zile mai bune — pe urma înfăptuirii celor auzite.

La adunare au luat parte afară de poporul din Topoloveț număroși fruntași din comunele vecine între cari putem aminti pe păr. Toldan și inv. I. Leu din Remetea, păr. Oprea și inv. Ștefan, Iezvin, păr. Micu Bucoveț, păr. Popoviei, Ghiroda, V. Amandia și T. Blidar, inv. Ictar, învățătorii A. Badescu și Tigu din Bazoș — ca reprezentanții comunelor.

La Blaj

Fruntași ai gândirii și înțeleghători a realelor trebuințe — intelectualii Blajului ne-au dat puțința ee să putem grai unui public ales și număros în sala hotelului Univers — în ziua de 25 Noemvrie 1910.

Prelegerea ținută de directorul nostru V. C. Osvadă a fost ascultată și de teologii și pedagogii veniți în număr deplin.

Că s'a putut ajunge un rezultat atât de mîngăitor și încurajator, suntem recunoscători în deosebi dlor profesori: Gvril Precup, Ștefan Pop și F. T. Negruțiu și primcontabilului Victor Muntean.

La M. Ludoș

Dela Blaj directorul nostru a mers la Ludoșul-de-cîmpie, unde a ținut a doua zi — Vineri în 26 Noemvrie, o prelegere în sala școlii române.

În fruntea ascultătorilor au fost: protopopol Solomon, avocatul Dr. Ioan Oltean, învățătorul Vas. Morariu, proprietarul Russu — cu doamnele și cițiva preoți din jur.

La Bistrița

Duminecă la 28 Noemvrie directorul nostru a ținut o pre-

legere despre tovărășii și asigurarea vitelor în sala casinei române din Bistrița.

După cum să poate cetii din raportul comitetului despărțămîntului Bistrița — fruntașii bistrițeni dela început au înțeles însămnătatea asigurării avutului pus în vite și s'au înșiruit cu drag între primii sprijinitori ai Reuniunei noastre.

A fost dar firesc ca prelegerea ținută să fie sprijinită și ascultată de toți cei buni ai Bistriței,

Între acești sprijinitori, cu plăcere amintim pe Dr. G. Tripon, medicul veter. Tofan, Emil Chiffa, protopopol Stanciu, Directorul Poruțiu, Dr. Al. Pop. Dr. Ciuta, Dr. German, Dr. V. Moldovan, Constantin și alți o mulțime de fruntași.

La Buteni

să țină prelegerea la 11 l. c., acum Duminecă.

Rugăm pe toți fruntașii satelor din jur să ia parte la această prelegere. Cu toate zia-rele și foile noastre au luat notițe despre aceste prelegeri noi am găsit de datorința noastră să dăm: Cesarului, ce e al cesarului și apoi să mergem de nou pe drumul început al Tovărășilor.

Dela Bistrița

Membrii Reuniunii noastre din Bistrița și jur și înainte de împărțirea în grupe a Reuniunii au avut următoarele pagube, pe cari le-au despăgubit deocamdată, până la regulare — ei de ei:

1. Lui Ioachim Tofan, proprietar din Nepos i-sa tăiat în silă un bou, constatîndu-se de mai înainte, prin dl medic veterinar Pavel Tofan, corpuri străine în stomac și în inimă. La tăiere intradevăr s'a aflat în stomac mai multe petri, cuie ruginite de deosebite lungimi, apoi drot, cu cari oamenii se îndătimează a lega jupi. Un drot de acesta lung ca 15—30 cm. a străbătut din stomac până în inimă, unde s'a făcut puroi, care a mărît inima. La tăierea bouului a fost de față dl medic veterinar Pavel Tofan și vre-o 25 proprietari din sat. Reuniunea proprietarilor de vite din Orăștie prin conducătorii din Bistrița a plătit suma de 250 cor.

2. Lui Arsenie Lazar, proprietar din Nepos i-sa tăiat în silă o vacă, care nu putea făta. Medicul veterinar din Rodna, înzădar a probat ca să-i ajute, — și așa a lăsat ca să se taie. Reuniunea proprietarilor de vite din Orăștie prin conducătorii din Bistrița a plătit suma de 140 cor.

3. Lui Aurel Bungărdean, preot în Bileag i a perit un bivoli. Creparea s'a făcut în prezența dlui Pavel Tofan medic veterinar, care a constatat aprindere cronică de rărunchi și beșică. Reuniunea proprietarilor de vite din Orăștie prin conducătorii din Bistrița a plătit suma de 150 cor.

4. Lui Maței Nicolae, proprietar din Nepos i-a perit un bou în

munte lovit de grindină și imburdat de ciurdă într'un glod. Constatarea s'a făcut în muntele Galaț (la fața locului) prin dl Pavel Tofan medic veterinar și dl Petru Rognean învățător și cassarul filialei Nepos. Reuniunea a plătit suma de 180 cor.

5. Lui Tănăsă Bidingan, proprietar în Ilva-mare i-a perit un juncuț în boală de turbă. Constatarea s'a făcut prin dl Dr. George Stoian, medic univ. — Reuniunea proprietarilor de vite din Orăștie prin conducătorii din Bistrița a plătit suma de 60 cor. Nu s'a putut valoriza nimic.

6. Lui Iacob Bizon, proprietar din Ilva-mare i a perit un junc în boala de splină (antrax). Constatarea s'a făcut prin dl Dr. George Stoian, medic univ. — Reuniunea prin conducătorii din Bistrița a plătit suma de 120 cor. Nu s'a putut valoriza nimic.

7. Lui Grigore Crăciun, proprietar din Nepos i-sa surpat un bou în muntele Galaț, frîngîndu-și piciorul sting din-dărăt. Constatarea s'a făcut prin comitetul local din Nepos. Reuniunea prin conducătorii din Bistrița a plătit suma de 400 cor.

8. Lui Costan Bota, proprietar din Nepos, i-s'a surpat un bou în munte frîngîndu-și spinarea (deșă-lîndu-se). Constatarea s'a făcut prin comitetul local din Nepos. Reuniunea prin conducătorii din Bistrița a plătit suma de 250 cor.

9. Lui Carol Hennrich, faur și proprietar în Bistrița ia perit o junică în boală de pîntice (disenterie). — Constatarea a făcut-o dl medic veterinar Pavel Tofan. Reuniunea prin conducătorii din Bistrița a plătit suma de 120 cor.

10. Lui Onisim Sas, proprietar și învățător în Ilva-mare i-a perit un junc în boala de armurare. Constatarea s'a făcut prin organele oficiale ce se adeverește prin comitetul local din Ilva-mare. Reuniunea prin conducătorii din Bistrița a plătit suma de 140 cor. (Va urma).

Știri dela Reuniune.

Direcțiunea Reuniunei noastre va ținea în jumătatea doua a lunii Decembrie o ședință plenară, în care se vor rezolva toate chestiunile pendente.

Pagube

s'au întîmplat în grupul I-Central (Orăștie) la următorii membrii:

Fărău Nicolae, din Briznic.

Păun Dragoșin, din Temerești.

Nedel Dumitru, din Romos și

Avram Fleșeriu, din Balomir.

Direcțiunea Reuniunei noastre rîndue pentru aceste gagube 4 încassări. Numărul curent al pagubelor e 25, 26, 27 și 28.

În grupul II-A, s'au întîmplat pagube la membrii:

Iacob Bălan, din Teiuș.

Vasile N. Irimie, din Răhău.

Direcțiunea noastră rîndue pentru acoperirea acestor pagube 2 încassări. Numărul curent al cazurilor e 23 și 24.

Comune nouă.

Comunele de nou intrate le-am împărțit după cum urmează:

La grupul I.C. Bateștii, Rapolul-mare și Dincul-mic.

La grupul II-A. Drîmbariu și Șeușa.

Noi vrem pămînt!

Strigătul acesta a răsunit din zeci de guri flămînde de pămînt înainte cu cîte-va zile, în comuna românească Semlac, de lingă Arad. Anume ministrul școlilor avea de vînzare o moșie a sa. Au băgat ofertă și economii români din Semlac, — și alătura de ei o societate negustorească ce avea mare sprijin în oamenii stăpînirii așa că avu curajul să vestească, că în zadar sunt toate încordările economilor, — ofertul lor va fi primit de ministrul școlilor. Vestea aceasta a făcut mult sînge rău între românii din Semlac și lucrurile puteau să ajungă departe, dacă oamenii stăpînirii nu-și luau seama să mulcomească pe economii înverșunați.

Oamenii s'au liniștit numai după ce li-s'a dat de știre, că offerul lor, — care și de altcun era cel mai bun — a fost primit. Moșia ministrului a ajuns în chipul acesta în mîna românească, în mîna unei tovărășii de plugari români cu bună chibzuială.

Intimplarea aceasta e de însemnătate mult mai mare decît să putem trece ușor peste ea, să ne plătim cu cîte-va vorbe. Să ne oprim dar, să chibzuim asupra ei, să vedem, care i învățătura scoasă din această intimplare.

Înainte de toate intimplarea aceasta e o pildă luminată pentru aceea ce să poate face prin întovărășire, prin alcătuirea de tovărășie fie aceasta pentru ori-ce țintă. Economii români din Semlac întovărășiți au ajuns în stăpînirea unei moșii mari, pe care nici cînd n'ar fi putut-o cumpăra, dacă nu să uca să-și ajungă ținta de a avea pămînt mai mult. În fața tovărășiei lor a trebuit să se plece și oamenii stăpînirii, — și s'a zădărnicit și gîndul de cîștig al societății în fața celor închiegați prin dragostea de-apropelni întru ajungerea aceleiași ținte.

La noi e dintre intimplările rare, că plugarii întovărășiți să cumpere sau să ia în arîndă pămînturi de întindere mai mare. În România dimpotrivă astfel de tovărășii sunt multe și lucrează cu mult spor și izbîndă; tovărășiile acestea sunt cunoscute sub numele de *obști sătești*. În anul 1909 ele au fost 275 la număr, au lucrat în arîndă o întindere de aproape 2 milioane hectare, au plătit o arîndă de 5 $\frac{1}{2}$ milioane cor., numărul membrilor a fost de 36, 075. Înaintarea cu pași mari a acestor tovărășii își află lămurirea în faptul că astfel de tovărășii s'au dovedit de mijlocul cel mai potrivit pentru a face să scadă numărul cel mare al arenadșilor în cea mai mare parte străini de neam. De altă parte ele au răspuns unei trebuințe, cînd au pus la îndemînă pămînt țaranului, care striga din răspuțeri: *Noi vrem pămînt!* Bărbații luminați ai țării au înțeles, în urma răscoalei țărănești din 1907, că obștile sunt totde-odată și mijlocul cel mai potrivit pentru a delătura pricinile de tot felul ivite între țărani și proprietarii de moșii mari. În luna Aprilie a acestui an dieta României a dat scutul și sprijinul legii acestor tovărășii, cînd a adus o lege prin care să statorește că toate moșiile statului și a așezămintelor de binefacere nu pot fi arîndate decît la obști.

În legătură cu pildele aduse din România și din privilegiul celor intimplate la Semlac, ne vine în minte,

în chip firesc, că consistoarele noastre au în stăpînire întinderi mari de pămînt, pe cari, în parte, le dau în arendă la arendași de regulă străini de neamul nostru. Aceștia adeseori dau pămîntul de nou în arîndă cu prețuri mult urcate peste prețul cu care ei le iau, ajungînd astfel fără nici o trudă la venite grase. Pornind din cele întîmplate la Sevlac și urmînd pilda fraților din România, ne place să credem, că de aci înainte și consistoarele noastre să vor împrieteni ca ideea obștilor, — și în viitor vor înțelege: „semnul vremii“!

Plugarilor noștri din Sevlac cari au dat o pildă strălucită de înțelegere a puterii ce ne-o dă întovărășirea, — le dorim din inimă ca lucrînd cu pricepere și stăruință pămîntul, ce după multă trudă a ajuns în stăpînirea lor, să culeagă roade bogate, să aibă mulțumirea ce și-au dorit-o, cînd și-au pus în gînd să cumpere pămînt. Le punem la inimă să nu înstrăineze ce au cumpărat, ci folosind cu bună socoteală rodul muncii și al cruțării lor, să cumpere mine-poimîne de nou pămînt pe care să lase urmașilor lor cu legămînt ca nici ei să nu-l înstrăineze, fiindcă

„A cui e pămîntul — a aceluia e țara“!...
t. I.

Asigurarea vitelor în România.

Treaba asigurării vitelor a început să fie scoasă la iveală și în România tot mai mult ca un mijloc dintre cele mai cuminți pentru sprijinirea economiei la creșterea de vite și pentru îmbunătățirea soiurilor. Ocîrmuirea țării și pînă acum s'a îndeletnicit cu gîndul acesta, ba înainte cu 4 ani s'a fost făgăduit chiar în Cuvîntul regal cu care s'a deschis dieta română aducerea unei legi despre asigurarea vitelor. S'au ivit însă greutăți și legea nu s'a putut vota.

Guvernul de azi a luat măsurile de lipsă pentru pregătirea unui plan de lege de acest fel și în desbaterea ce s'a încins, foile încă își iau partea lor. Dintre multe articole scrise scoatem la iveală articolul scris de medicul veterinar Ionescu-Brăila în ziarul „Seara“ din București. După ce arată însumătatea deosebită a asigurării vitelor, trece la felul cum se face asigurarea în țările din apus și stăruie, urmînd ca pilda altor țări, asigurarea să se facă cu sprijinul statului și cu ajutorul deregătorilor.

Articolul scris cu multă înțelegere și cunoștință a lucrurilor să sfîrșește după cum urmează:

«Ori cum va fi, acela care va duce în îndeplinire asigurarea vitelor, va face un mare bine țării noastre, pentru-că numai atunci, țaranul nostru va avea un trai liniștit, cînd odată cu pămîntul ce i-s'a dat, i-se va asigura și proprietatea vitelor, cu care să-și muncească acest pămînt».

Nouă, cari pentru asigurarea vitelor am săvîrșit și săvîrșim și azi o muncă grea, dar rodnică, cuvintele acestea ne slujesc de îmbărbătare, — și avem deosebita

mulțumire cînd vedem că, pînă cînd frații din România sunt numai în preajma înființării unui așezămînt pentru asigurarea vitelor, — noi putem privi îndărăpt la o lucrare de un an de zile.

Intrebări și răspunsuri.

Economii și diferențele.

Am făcut, încă din primăvară, învoială cu un negustor de grîne că-i voi vinde lui tot grîul, ce-l voi secera. Grînele erau în primăvară frumoase și așa am făcut învoiala pe 120 măji metrice; atît credeam, că voi scoate din grîul meu. După seceriș însă, cînd a fost la măsurătoare, d'abia mi-a ieșit 100 măji metrice. Negustorului nu i-am putut da decît 90 mm., fiindcă 10 lmi trebuie pentru casă. Și din pricina asta am năcaz cu negustorul, ba mă amenință cu proces; zice, că el încă s'a tîrguit cu alții și acum n'are de unde să le dea și pîgubește. Mă rog să mi dați sfat ce e de făcut; are negustorul drept să ceară despăgubire, mă ajunge cu procesul?

Răspuns. Dlui N. B. Temerești. Poți să fi pe pace, că judecătoria nu-i judecă despăgubire negustorului. E un uz (obicei) vechi acesta, care a fost întărit prin un decîs al Curiei (nr. 96 G. din 31 Mai). Negustorul numai atunci te poate ajunge, dacă s'ar dovedi, că D-Ta ai avut atîta grîu, încît puteai să-i dai cele 120 mm. și fiindcă nu ți-a venit la socotelă prețul cu care Vă învoiași, i-ai dat numai 90 mm., iar restul l-ai vîndut cu preț mai bun.

Indulcirea vinului.

Vinul din anul acesta din pricină, că l-a bătut grindina e acru. Pot să-l indulcesc? Culesul a fost la începutul lui Octombrie și a trecut de fierberea dintii. La must nu i-am făcut proba. Dacă punînd zăhar a-și putea să-l fac mai tare, vă rog să-mi spuneți ce fel de zahar să folosesc și cît pe hectolitru?

Răspuns. Dlui I. M., Miniș. A indulci vinul peste tot e oprit, afară de cazul cînd, din pricina vremii celei rele sau a grindinei, vinul ar fi de tot slab. În privința aceasta articolul 4 din legea vinului, punctul 16—24 din îndrumare, cuprinde următoarele condiții de căpetenie:

1. A indulci vinul poate numai cel-ce are îngăduință dela inspectorul viticol (szöl. és bor. felügyelő).
2. Numai mustul sau vinul nou să poate indulci, dar cel mult pînă la sfîrșitul lunii Nobembre.
3. Numai atît zahar se poate pune, pentru cît ai îngăduință. Mai mult de 4 kg. de hl. nu-i permis a folosi pentru indulcire.
4. Pentru indulcire nu se poate folosi decît zahar de napi sau de trestie de zahar.
5. Nu-i permis a topi zaharul în apă, ci numai în must.

Laptele dela vaci bolnave de gură și unghii.

Am 4 vaci cu lapte, cari mi-aduc un venit frumos. La vecinii mei s'a ivit boala de unghii și gură și mă tem, că nici vacile mele nu vor scăpa de boala aceasta. Mă rog să-mi spuneți pot folosi laptele dela vaci dacă s'ar îmbolnăvi, ca să fac unt din el și laptele îl pot da fierț la porci. În comunele învecinate economii lapdă laptele, fiindcă zic, că porcii încă capătă boala, ba chiar mor dacă mîncă lapte dela vaci bolnave.

Răspuns. Dlui N. C. în Buteni. Laptele dela vacile bolnave de gură și de unghii, dacă l fierbem bine, nu mai e stricăt de sănătății. Oa-

menii nu-l pot mânca nici așa, fiindcă se poate întîmpla să fie puroi în el și are gust rău. Pentru porci se poate folosi fără grije.

Legea veterinară poruncește să se nimicească laptele dela vaci bolnave și de aceea deregătorii și ele dau îndrumări tot în înțelesul acesta. Măsura aceasta e fără rost, și de aceea ministrul de agricultură sub nr-ul 34, 373 din 1890, a îngăduit să se folosească laptele dela vaci sănătoase încă dacă, sunt ținute dechilin de cele bolnave.

ȘTIRI.

Cadastru și dări. Sub titlu acesta am publicat în foaia noastră lămuriri despre felul dărilor și măsurarea lor. Pentru a înconjura neplăceri și socoteli greșite facem atenție pe cetitorii noștri, că darea de pămînt și darea de venit e arătată după legea veche, pentru a putea face asemănare cu legile cele nouă, cari intră în vigoare pentru darea de pămînt la 1 Ian. 1910 pentru darea de venit la 1911, 1 Ian.

Lupta împotriva monopolurilor celor nouă. Ministrul de finanțe Lukács a pregătit un proiect de lege, care are de țintă, ca să declare de proprietatea statului unele minerale prețioase. Ministrul vrea să ia aceste bogății fără nici o răsplată, fără nici o despăgubire, cu toate că după drept și legile de pînă acum, acestea sunt ale proprietarului de pămînt.

Așa de pildă nu de mult ministrul de finanțe a plătit pentru o singură holdă 100 de mii. Cu deosebire Ardealul e bogat în astfel de minerale, așa că legea ne-ar păgubi în rîndul întii pe noi, pe Români. E deci lucru firesc, că proprietarii de pămînt să-și ridice glasul împotriva acestui proiect de lege. Proprietarii maghiari și-au spus cuvîntul de protestare prin reuniunile economice, — și în alte adunări ținute anume pentru scopul acesta.

Noi avem un singur mod de a ne împotrivi la votarea acestui proiect de lege mult păgubitor pentru plugarii noștri: deputații noștri să vorbească împotriva lui în dietă, acolo e locul unde ne pot apăra drepturile, — și suntem siguri, la timpul său, o vor și face.

Pentru cultura vitelor. Proiectul de budget (socotelile) pentru anul viitor aduce creșcătorilor de vite o veste bună. Anume în acest proiect e luată suma de 1 milion pentru cultura vitelor și îndeosebi pentru a ajuta cumpărarea de vite de prăsilă de bun soi.

Pe lîngă suma de 500 de mii ce e luată pentru îmbunătățirea pășunilor, suma aceasta, întrebuintată cu bună socoteală, va face ca cultura vitelor să ia un folositor avînt. Și aici însă ocîrmuirea austriacă s'a arătat mai înțelegătoare a trebuințelor votînd suma de 6 milioane pentru sprijinirea creșterii de vite.

Că anume cum va folosi guvernul nostru sumele, pe noi puțin ne interesează, — fiindcă noi și-așa nu vom primi nimic; noi suntem copii mașteri ai acestei țări!

Boala de unghii și gură, ce a cuprins țara întregă și a făcut atîta pagubă, a făcut ca mulți să-și bată capul, cum s'ar putea grăbi

vindecarea ei. Dintre mijloacele dovedite de bune, arătăm și noi aici unul. Anume după-ce beșicile din gură s'au spart, e bine să frecăm lăuntru gurii, cu un amestec din trei părți sare-de-bucătărie și o parte sare amară. Vitele, fiindcă amestecul acesta de sare le pișcă, ling cerul gurii și în chipul acesta fac ca rănila rămase după beșici să se vindece mai în grabă. De altă parte sarea nu lasă să se facă puroi, nu lasă să se invenineze rănila. Lecuirea în felul acesta mai are și partea bună, că vitele, din pricina sărurilor, mîncă mai bine și beau mai bine — și în chipul acesta nu slăbesc așa de rău ca și cînd lăsăm boala în voia ei!

Nu vindeți vitele cele bune! În răsăritul țării boala de unghii și gură a trecut, și tîrgurile s'au deschis. De aceea credem că e bine să atragem luarea aminte a economilor noștri să fie cu bună socoteală la vinderea vitelor, ce nu vîndesc a le ținea peste iarnă. Nu vindeți vitele cele bune! — e sfatul nostru, nu vă lăsați amăgiți că căpătați preț mai bun pe ieie. E o greșală aceasta, ce numai un om fără socoteală o face. După-cum pentru sămîntă alegem ce e mai bun, — tot așa și pentru prăsirea de vite trebuie să alegem și să ținem ce e mai bun. Dintre economii noștri cu mulți să va fi întîmplat, că au umblat rău, fiindcă și-au vîndut vaca cea bună și și-au ținut o pe cea slabă.

O vită rea mîncă tot atît ca una bună, — iar folosul e numai pe jumătate, ori poate nici atît.

Sprijinul statului pentru tovărășile de lăptărit. Din un raport al ministerului de agricultură cetim, că în anul 1909 s'a dat pentru înființarea de 54 tovărășii de lăptărit suma de 57 de mii 750 cor. Peste tot începînd din anul 1904 pînă la sfîrșitul anului 1909 a dat ajutoare la 345 de tovărășii de lăptărit în sumă de 283 de mii 340 cor.

După cum vedem din numerii acești statul sprijinește cu sume mari înființarea de astfel de tovărășii acoperind o parte a spesei dela început. E un lucru cumințea aceasta, de care însă noi Români, nu ne-am folosit.

Raportul ministerului pune în vedere și pentru viitor astfel de ajutoare. Vom ști să le folosim și noi?!

Prețul bucatelor.

In piața Orăștiei:

Grâu, maja m.	18—19 cor.
Cucuruz	11—12 "
Ovăs	13—13½ "
Orz	11—12 "
Mere după soi	15—50 "
Nuci	50—80 "

In Budapesta:

Grâu, maja m.	cor. 22—23
Cucuruz	11—11½
Ovăs	15—16
Orz	13½—14½

„Tipografia Nouă“, Orăștie.